
КРУГЛИЙ СТІЛ “СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА БІОГРАФІСТИКА: ДОСВІД ТА ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ”*

У межах організованої Національною бібліотекою України імені В. І. Вернадського спільно з Асоціацією бібліотек України та Радою директорів наукових бібліотек та інформаційних центрів академій наук — членів Міжнародної асоціації академій наук Міжнародної наукової конференції “Роль бібліотек у формуванні єдиного науково-інформаційного простору України” Інститутом біографічних досліджень НБУВ 11 жовтня 2006 р. проведено Круглий стіл із широкого кола проблем сучасної української біографістики (наукові керівники — член-кореспондент НАН України В. М. Даниленко та в. о. директора Інституту біографічних досліджень, кандидат історичних наук В. І. Попик; секретар — кандидат історичних наук, старший науковий співробітник НБУВ Н. І. Мельник). У роботі Круглого столу взяли участь 25 дослідників-біографістів. Серед них — 1 член-кореспондент НАН України, 2 доктори наук, професори, 11 кандидатів наук: науковці інститутів історії України й української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України, викладачі Київського національного університету культури й мистецтв, Харківського інституту управління, Національного університету податкової справи України, фахівці НБУВ, Державної наукової сільськогосподарської бібліотеки УААН, Державної науково-педагогічної бібліотеки України ім. В. О. Сухомлинського.

На Круглому столі заслухано 16 наукових доповідей і повідомлень, відбулася дискусія із цілої низки теоретичних, методичних та організаційних проблем біографічних досліджень. Обговорено широкий комплекс проблем, пов’язаних із розвитком вітчизняної та зарубіжної біографістики й української біобібліографії на тлі зростаючих інформаційних потреб суспільства.

Із вступним словом до учасників Круглого столу звернувся в. о. директора Інституту біографічних досліджень НБУВ, кандидат історичних наук **Володимир Іванович Попик**. Він відзначив велику роль традиційних жовтневих “круглих столів”, а також започаткованих у 2005 р. Чишківських читань з історичної біографістики для консолідації зусиль дослідників-біографістів, утвердження нових наукових ідей, оригінальних теоретичних і методичних підходів, нових планів, організаційних рішень.

* Скорочений варіант цієї інформації раніше було опубліковано у “Бібліотечному віснику” (2006, № 6).

Із привітаннями до учасників Круглого столу виступив член-кореспондент НАН України **Віктор Михайлович Даниленко**. Він відзначив, що на сучасному етапі розвитку української біографістики, що позначений, насамперед інтенсивним нагромадженням матеріалу, введенням до наукового обігу все нових і нових імен, сформовані всі передумови до практичного формування фундаментального національного біографічного зводу в книжковій та електронній формі. При цьому він наголосив на особливому значенні публікації на веб-сайті Українського національного біографічного архіву текстів малотиражних біографічних видань, які лише таким чином можна зробити доступними для читачів.

Перша група обговорюваних на Круглому столі проблем стосувалася формування електронних науково-інформаційних ресурсів. **В. І. Попик** у доповіді *“Електронні біографічно-інформаційні ресурси слов’янського світу й завдання української біографістики”* зупинився на теоретичних і методичних підходах, що дали б змогу формувати українські біографічні інформаційні ресурси як невід’ємну частину загальнослов’янських і європейських, та на проблемах толерантного відображення в словниковій біографістиці процесів і явищ історичних і культурних взаємодій різних народів, приналежності діяльності та творчої спадщини певних осіб історичному та культурному надбанню кількох держав. На думку доповідача реалізація таких підходів вимагає від дослідників не лише об’єктивності, врахування історичних реалій етнічної, культурної та громадсько-політичної самоідентифікації діячів різних історичних епох, а й високої культури міжетнічного спілкування.

Олег Миколайович Яценко — старший науковий співробітник ІБД НБУВ, кандидат історичних наук виступив із доповіддю *“Створення електронної колекції іконографії з фондів НБУ імені В. І. Вернадського”*, у якій порушив проблему формування на базі рукописних і книжкових фондів НБУВ загальнонаціонального науково-інформаційного ресурсу іконографічних матеріалів. Зазначений ресурс, покликаний стати структурною частиною Українського національного біографічного архіву, водночас матиме самостійне історико-культурне значення, як перший систематизований джерельний масив матеріалів із вітчизняної іконографії — галузі на наш час недостатньо розробленої. Доповідач докладно висвітлив концептуальні засади та технічні аспекти роботи над створенням бази електронної іконографічної інформації.

Другий проблемно-тематичний блок Круглого столу був присвячений проблемам джерельної бази біографічних досліджень, необхідності її розширення, структурування та класифікації документів. Старший науковий

співробітник ІБД НБУВ, доктор історичних наук **Таїсія Іванівна Ківшар** у доповіді *“Листи як біографічне джерело”* зупинилася на специфічних особливостях класифікації листів як окремого та досить важливого джерела біографічних досліджень і наголосила на обов’язковому їх залученні при підготовці біографій. Молодший науковий співробітник ІБД НБУВ **Віктор Миколайович Тимченко** у виступі *“Польський біографічний словник як джерело для електронного українського біографічного архіву”* розкрив значення змістовної україніки Польського біографічного словника для української біографістики, ознайомив присутніх із досвідом його створення, що може бути корисним для підготовки українських біографічних словників, енциклопедій і лексиконів. Старший науковий співробітник ІБД НБУВ, кандидат історичних наук **Надія Іванівна Любовець** у доповіді *“Життя святих як джерело написання біографій релігійних діячів України”*, зосередила увагу присутніх на можливості та необхідності використання житійної літератури як джерела при написанні біографій релігійних діячів України, зокрема, тих, що зараховані до лику святих. Одночасно вона наголосила, що слід чітко розуміти, що житія, особливо давньоруської доби, дуже важко перевірити на достовірність наведених у них біографічних даних, а також те, що житійна література створювалася та використовувалася, насамперед як засіб церковної пропаганди. Якість матеріалу, вміщеного в певному житії, залежала, насамперед від мети, яку ставив перед собою агіограф та від обставин, при яких воно писалося.

Олександр Володимирович Москалець — молодший науковий співробітник НБУВ у доповіді *“Нові джерела для вивчення українсько-російських інтеркультурних зв’язків у галузі оперного виконавства”* відзначив, що серед нових джерел до біографій оперних співаків слід віднести *“Путівник по ЦДАМЛМ”*, *“Словник співаків України”* та *“Словник музикантів”* І. Лисенка, неопрацьовану епістолярну спадщину українських співаків і низку інших видань доби незалежності України, які радше слід класифікувати як *“матеріали до біографій”*. На його думку, опрацювання епістолярної спадщини ускладнене тим, що вона розпорошена між кількома архівами, частина з яких розташована в Москві. Саме там знаходяться оригінали багатьох листів українських співаків, надіслані з України за російськими адресами.

Третя група виступів учасників Круглого столу була присвячена невідомим сторінкам життя окремих представників української історії, науки та культури України, висвітлення яких базувалося на залученні нового кола джерел. Так, **Інна Михайлівна Старовойтенко** — науковий співробітник Інституту української археографії та джерелознавства

ім. М. С. Грушевського НАН України, кандидат історичних наук, у виступі *“Л. М. Жебуньов: джерела до біографії”* зупинилася на огляді джерел про Л. Жебуньова (1862–1919), особовий архів якого не зберігся, що висвітлюють сторінки біографії цього маловідомого в Україні громадсько-культурного діяча, публіциста популяризатора українського друкованого слова початку ХХ ст. Старший науковий співробітник ІБД НБУВ, кандидат історичних наук **Юрій Іванович Зінченко** у своєму виступі розглянув життєвий шлях і діяльність відомих постатей українського життя ХІХ–ХХ ст.: П. Демідова, Г. Ейсмана, І. Д’якова, О. Оглобліна, які були головами міста Києва та охарактеризував їхній внесок у розбудову міста, збереження культурної спадщини, опікування учбовими закладами, благодійну діяльність. Науковий співробітник ІБД НБУВ, кандидат філологічних наук **Леся Григорівна Рева** у повідомленні *“Михайло Драй-Хмара як славіст”* ознайомила присутніх із науковим доробком українського поета, літературознавця та перекладача. **Валентина Єгорівна Завалій** — провідний бібліотекар НБУВ, розповіла присутнім про постійного члена Священного Синоду Української Православної Церкви Київського Патріархату митрополита Рівненського й Острозького Даниїла (в миру — Чоколюк Богдан Михайлович; 1958–2005). Старший науковий співробітник ІБД НБУВ, кандидат історичних наук **Ольга Володимирівна Малій** виступила з доповіддю *“Київський період життя Георга Фрідріха Бунге”*. У своєму повідомленні бібліотекар І категорії НБУВ **Тетяна Миколаївна Барабу** зупинилася на просопографічному портреті ченців Київського Синайського монастиря та характеристиці персони його засновника.

Четверта група проблем, що обговорювалися на Круглому столі, була зосереджена навколо науково-методичних засад підготовки сучасних довідкових біографічних і біобібліографічних видань та їх специфіки. Зокрема, провідний науковий співробітник ІБД НБУВ, кандидат історичних наук **Світлана Миколаївна Ляшко** у виступі *“Науково-допоміжний апарат довідкових видань”*, висвітлила вимоги до науково-довідкового апарату, додержання яких є одним із важливих критеріїв загальної оцінки довідкових видань. **Марія Іллівна Гончаренко** — науковий співробітник Київського науководослідного інституту теорії та історії архітектури та містобудування зупинилася у своїй доповіді на проблемі специфічних підходів до фахового висвітлення біографій архітекторів. Вона, зокрема, звернула увагу присутніх на необхідність наведення термінологічно точних кваліфікаційних характеристик професійного статусу архітекторів у різні історичні періоди (майстер, помічник майстра, будівничий, цивільний інженер, архітектор тощо). **Валентина Теодорівна Петрикова** — кандидат історичних наук, доцент Харківського інституту управління в доповіді *“Діячі краю в сучасному ук-*

раїнському біобібліографознавстві” розглянула завдання сучасного краєзнавчого біобібліографознавства в плані створення системи персональних і біобібліографічних показчиків і словників.

Доповіді працівників Державної наукової сільськогосподарської бібліотеки УААН: **Таміли Федорівни Дерлеменко** — завідувача сектором, заслуженого працівника культури України *“Проблеми формування системи біобібліографічних показчиків про життєвий і творчий шлях діячів аграрної науки — складової національного бібліотечно-інформаційного ресурсу”*, старшого наукового співробітника **Оксани Олександрівни Черниш** — *“Підготовка біобібліографії академіка В. М. Ремесла як складова досліджень ДНСГБ УААН у галузі історії аграрної науки”* та аспірантки **Юлії Олександрівни Соколюк** *“Внесок І. І. Абозіна у розвиток птахівництва: результати біобібліографічного дослідження”* були присвячені конкретним проблемам написання біографій діячів аграрної науки України та складнощам, що виникають в процесі підготовки та видання біобібліографічних показчиків.

Лариса Олександрівна Пономаренко — завідувач відділу Державної науково-педагогічної бібліотеки України ім. В. Сухомлинського виступила з доповіддю *“Сучасна українська педагогічна біобібліографістика — як об’єкт наукового дослідження”*.

У межах Круглого столу було проведено презентації нових видань Інституту біографічних досліджень НБУВ, що вийшли друком після проведення остатнього Круглого столу, а саме: третього випуску збірника наукових праць *“Українська біографістика”*, що містить велику кількість біографічних статей, оригінальних біографічних і генеалогічних розвідок; першого випуску *“Матеріалів до українського біографічного словника”*, який являє собою збірник коротких біографічних довідок на літеру “А”, підготовлених ІБД НБУВ для електронної версії Українського національного біографічного архіву, другого випуску анотованого показчика серії *“Джерела української біографістики”* — *“Книжкові джерела української біографістики у фондах Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського. Матеріали до бібліографії (2001–2003 рр.)”*.

Круглий стіл ухвалив рекомендації щодо попереднього визначення проблемно-тематичної спрямованості щорічних червневих Чишківських читань і жовтневих круглих столів з історичної біографістики. А також щодо організації виїзних засідань і семінарів Інституту біографічних досліджень та Українського біографічного товариства в провідних регіональних центрах біографічних студій.

*Володимир Іванович ПОПИК,
Надія Іванівна ЛЮБОВЕЦЬ*